

Sveučilište "J.J. Strossmayera" u Osijeku
UČITELJSKI FAKULTET

Edukacijski centar Učiteljskog fakulteta
ECUF

RAZVOJNA KONCEPCIJA

Osijek, 2008.

SADRŽAJ

SADRŽAJ

POTREBE

POSTOJEĆA RJEŠENJA

KONCEPCIJA EDUKACIJSKOG CENTRA UČITELJSKOG FAKULTETA

MODUL A

Zadaci

Nastavni plan

MODUL B

MODUL C

Zadaci

Nastavni plan

OBVEZNI PROGRAMI

IZBORNI PROGRAMI

REALIZACIJA I IZVOĐENJE

EVALUACIJA

REALIZATORI PROGRAMA

POTREBE

Edukacija budućih učitelja, nastavnika i profesora do sada se obavljala na različite načine. Za predškolski odgoj i razrednu nastavu edukacija je organizirana na Učiteljskom fakultetu, a za predmetnu nastavu u osnovnoj školi i dijelom u srednjoj školi edukacija se vrši na Filozofskom fakultetu, na Odjelu za matematiku, Odjelu za fiziku, Odjelu za biologiju, Odjelu za kemiju, i na Umjetničkoj akademiji. Osim na Filozofskom fakultetu na svim ovim institucijama nije riješen problem pedagoškog obrazovanja budućih nastavnika niti sadržajno niti kadrovski. Postojeći nastavnički profili pokrivaju tek dijelom potrebe srednjih škola jer za sada nije bilo riješeno školovanje nastavnika strukovnih škola kao što su ekonomisti, agronomi, ugostitelji, građevinari itd. To je dijelom riješeno na Filozofskom fakultetu kroz program pedagoško-psihološkog obrazovanja koji je zamišljen kao dopunsko obrazovanje već zaposlenih stručnih nastavnika u trajanju oko 150 sati. Jasno je da na razini Sveučilišta treba sustavno riješiti način školovanja budućih nastavnika u skladu s principima bolonjskog procesa.

Do sada nije postojala organizirana pedagoška **edukacija sveučilišnih nastavnika**. Na fakultetima i sveučilišnim odjelima koji školuju buduće nastavnike sveučilišni nastavnici se regrutiraju među studentima tih fakulteta koji već imaju i pedagoško obrazovanje, pa to nije veći problem, ali na ostalim fakultetima gdje studenti ne stječu i pedagoško obrazovanje u nastavu ulaze mladi ljudi koji nisu osposobljeni za taj vrlo složen i suptilan posao u kojem se traži mnoga znanja iz područja pedagogije, psihologije, didaktike i metodike koja nemaju gdje steći. Kako bi se promijenila ovakva praksa nužno je konceptijski riješiti pedagoško obrazovanje budućih sveučilišnih profesora – asistenata.

Postoji stalna potreba za sustavom **naknadnog pedagoškog obrazovanja** svih onih stručnjaka različitih profila, koji nakon godina provedenih u praksi svoje struke žele prijeći u sustav odgoja i obrazovanja. Takvi kadrovi su posebno vrijedni srednjim školama jer pored stručnog znanja raspolažu i bogatim praktičnim iskustvom što odgojno-obrazovni proces čini primjereniji potrebama gospodarstva.

POSTOJEĆA RJEŠENJA

Iako ne želimo kopirati rješenja drugih sveučilišta u nas i u svijetu, ipak mislimo da je nužno proučiti rješenja koja postoje i koristiti već postojeća iskustva koja imaju u drugim sredinama. U ovom radu moguće je kratko prikazati samo mali izbor od velikog broja rješenja koja postoje u nas i u svijetu.

Na **Učiteljskom fakultetu u Zagrebu** raniji *Centar za pedagoško osposobljavanje i istraživanje* preimenovan je u *Odsjek za obrazovne studije* koji je namijenjen svim profesorskim smjerovima na nastavničkim fakultetima i umjetničkim akademijama Sveučilišta u Zagrebu. Program se izvodi u okviru diplomskog studija (4. i 5. godina) i čini 20% od cjelokupnog

petogodišnjeg studija ili 60 ECTS bodova što je minimalni europski standard. Program ima slijedeće sadržaje:

Obvezni predmeti

1. Osnove psihologije odgoja i obrazovanja – psihologija ličnosti - 30 sati – 4 ECTS
2. Razvojna psihologija - 30 sati – 4 ECTS
3. Psihologija učenja i poučavanja - 45 sati – 6 ECTS
4. Pedagogija 1- Teorija i praksa odgoja i obrazovanja - 45 sati – 5 ECTS
5. Pedagogija 2 – Obrazovni sustav - 45 sati – 5 ECTS
6. Didaktika 1 – Kurikulumski pristup - 45 sati – 5 ECTS
7. Didaktika 2 – Poučavanje i nastava - 45 sati – 5 ECTS

Izborni predmeti

1. Sociologija obrazovanja - 30 sati – 4 ECTS
2. Metodologija istraživanja odgoja i obrazovanja - 30 sati – 2 ECTS
2. Evaluacija u obrazovanju - 30 sati – 2 ECTS
3. Obrazovanje nastavnika u Europi - 30 sati – 2 ECTS
4. Škola kao organizacija - 30 sati – 2 ECTS
5. Društveno neprihvatljivo ponašanje - 30 sati – 2 ECTS
6. Inteligentni sustavi za poučavanje - 30 sati – 2 ECTS
7. Teorija obrazovnih sustava i reforma školstva - 30 sati – 2 ECTS <http://www.ufzq.hr/>

Na **Pedagoškom fakultetu u Mariboru** postoji „*Program za stjecanje pedagoške i pedagoško-andragoške izobrazbe*“ namijenjen fakultetski obrazovanim pojedincima koji rade u strukovnim školama, a traje 375 sati. <http://www.pfmb.uni-mb.si/>

Na **Pedagoškom fakultetu u Ljubljani** postoji *Odjel za temeljni pedagoški studij* koji je namijenjen svim studentima koji se pripremaju za buduće učitelje i profesore. Program sadrži izbrana poglavlja iz filozofije, sociologije odgoja, teorije odgoja, pedagoške i razvojne psihologije, didaktike i pedagoške metodologije te produbljivanje znanja stranog jezika. Program ima za cilj razviti:

- ✚ sposobnost spoznavanja individualnih posebnosti učenika i njihovih potreba;
- ✚ sposobnost planiranja procesa učenja i odlučivanja o metodama, koje najbolje odgovaraju približavanju individualnih potreba i društvenih ciljeva školstva;
- ✚ znanje o superviziji i komunikaciji, o psihološkim i društvenim procesima, koji se događaju pri učenju i nastavi, kao i znanja potrebna za evaluaciju vlastitog rada;
- ✚ osnovna teoretska znanja o filozofskoj refleksiji kulturnih i vrijednosnih sustava suvremenog pluralnog društva. <http://www.pef.uni-lj.si/>

Na **Ekonomskom fakultetu u Ljubljani** postoji *Pedagoški centar (PEC)* koji se prvenstveno bavi pedagoškim osposobljavanjem vlastitih profesora i vanjskih suradnika za kvalitetno izvođenje nastave. Jedan od načina je da svi asistenti moraju prije izbora u zvanje docenta proći pedagošku edukaciju od najmanje 24 sata koji organizira ili Pedagoški centar Ekonomskog fakulteta, ili Centar za pedagoško obrazovanje Filozofskog fakulteta ili Andragoški centar Slovenije. <http://www.ef.uni-lj.si/>

Na **Sveučilištu Bristol (Velika Britanija)** postoji institucija pod nazivom „*The Graduate School of Education*“ koja obrazuje učitelje na dodiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini za sve razine školovanja. Cilj je:

- ✚ proširivanje profesionalnih znanja studenata
- ✚ razumijevanje specifičnih teorija, ideja i prakse i odnosa između različitih disciplina
- ✚ osiguravanje suradničkog okruženja u kojem studenti s različitim iskustvima mogu raditi zajedno i razmjenjivati iskustva na zajedničku korist
- ✚ poticati spremnost na intelektualne izazove
- ✚ razvijati studentske intelektualne, praktične i transferne sposobnosti
- ✚ pomagati studentima da čitaju i evaluiraju istraživanja iz svojih predmetnih područja i vode sustavna istraživanja relevantna za njihovu profesionalnu praksu
- ✚ ohrabrivati kritičko mišljenje
- ✚ poticati studente da se razvijaju kao reflektivni praktičari
- ✚ pobrinuti se za jasnu i efektivnu strukturu organizacije poučavanja i učenja studenata.

Studij je otvoren za redovne studente kao i za izvanredne studente. Za redovne traje 50 tjedana, a izvanredni mogu studij obaviti u nekoliko godina već prema njihovim mogućnostima, ali najduže za pet godina. Važno je napomenuti da je cijeli proces tako organiziran da promiče efektivno učenje bilo da se to odnosi na sam način rada sa studentima bilo da se odnosi na osobe s kojima dolaze u kontakt kroz multidisciplinarna istraživanja ili razvojne aktivnosti kojima se bave. <http://www.bristol.ac.uk/>

Na **Sveučilištu Graz (Austrija)** edukacija nastavnika za srednje škole odvija se na više fakulteta. Na Fakultetu prirodnih znanosti školuju se nastavnici fizike, matematike, biologije, kemije i geografije. Studij traje pet godina, a pedagoško obrazovanje se odvija i na preddiplomskom i na diplomskom studiju i čini 60 ECTS bodova od ukupno 300 ECTS bodova koliko iznosi cijeli studij. Pedagoško obrazovanje se većim dijelom odnosi na metodiku dotičnog predmeta (Fachdidaktik) na što se odnosi 40 ECTS bodova, a 20 bodova se odnosi na pedagoško obrazovanje i školsku praksu. Metodičko obrazovanje je različito strukturirano. Ovdje donosimo plan za zemljopis i gospodarstvo:

Preddiplomsko obrazovanje

Predmet	Tip	Sati tjedno	ECTS
Teorija predmetne didaktike	P	1	1,5
Nastavni proces u Z i G	P	1	1,5
Didaktika medija u Z i G	P i V	2	3
Planiranje, izvođenje i evaluiranje nastave Z i G	P i V	2	3
Pedagogija		3	4,5
Školska praksa		2,5	2,5

Diplomsko obrazovanje

Predmet	Tip	Sati tjedno	ECTS
Alternativne forme učenja u Z i G	P i V	2	3
Projektno planiranje u Z i G	Prakt.	2	3
Didaktika medija u Z i G 2	V	1	1,5
Predmetna didaktika Z i G	S	2	4
Diplomski rad			15
Pedagogija		2,5	5,5
Školska praksa		3,5 ¹	3,5 ²

Didaktičko-metodičko obrazovanje se vrši zajedno sa stručno-znanstvenim na matičnom fakultetu, a pedagoško obrazovanje i školska praksa u suradnji s Institutom za školsku pedagogiju. Po tome pedagoško obrazovanje ima slijedeće elemente u preddiplomskom obrazovanju:

- ✚ Učiteljski poziv: škola kao radno mjesto
- ✚ Obrazovno teorijski pristup učiteljskom pozivu
- ✚ Didaktički pristup učiteljskom pozivu
- ✚ Psihološki pristup učiteljskom pozivu

Na diplomskom studiju slijedi daljnja konkretizacija:

- ✚ Teorija i praksa nastave
- ✚ Teorija i praksa odgoja
- ✚ Teorija i praksa škole <http://www.uni-graz.at/>

Na **Sveučilištu Stanford (SAD)** postoji „*Stanford Teacher Education Program*“ (STEP) koji posebno naglašava vezu teorije i prakse u edukaciji učitelja. Zato postoje posebne škole s kojima Sveučilište ima suradnju i gdje studenti stječu praktična iskustva primjenjujući stečena teorijska znanja. Edukacija učitelja odvija se prema slijedećim principima:

1. Učiteljski kandidati imaju mogućnost da uče i istovremeno se angažiraju u praksi
2. Učiteljski kandidati trebaju imati mogućnost vidjeti poučavanje visoke kvalitete
3. Učiteljski kandidati trebaju imati mogućnost surađivati s vrhunskim mentorima
4. Učiteljski kandidati trebaju zajednički vrednovati svoj sveučilišni program (STEP).
<http://suse-step.stanford.edu/>

Na **Sveučilištu Heksinki (Finska)** od 2001. djeluje *Centar za istraživanje i razvoj visokog obrazovanja* čiji je zadatak promoviranje spoznaja o sveučilišnoj pedagogiji, provođenje

¹ Budući da je studij dvopredmetni ovo je za svaki predmet poseban broj sati

² Za svaki predmet

istraživanja u visokom obrazovanju, razvoj poučavanja zasnovanog na istraživanju i organizacija pedagoških tečajeva za sveučilišne nastavnike. Tečajevi za sveučilišne nastavnike koji nemaju pedagoško obrazovanje održavaju se u jednom semestru jednom ili dva puta mjesečno, a traju od 9 do 16 sati. Nose 10 bodova, a odgovaraju trajanju od oko 260 sati sveučilišne nastave. Zadatak ove edukacije je:

- ✚ Upoznavanje sveučilišnih nastavnika s osnovnim principima učenja i nastave u visokom obrazovanju
- ✚ Razvoj sposobnosti poučavanja i razumijevanje studentskog učenja
- ✚ Sudionici upoznaju sveučilište kao okruženje za učenje i poučavanje
- ✚ Sadržaji uključuju učenje i studiranje, izradu kurikuluma i vrednovanje učenja i poučavanja

Obavezno je sudjelovanje na cjelodnevnim tečajevima gdje se koriste različite suvremene metode i postupci. U vremenu između pojedinih tečajeva sudionici rade samostalno i u grupama izvršavajući zadatke programa.

KONCEPCIJA EDUKACIJSKOG CENTRA UČITELJSKOG FAKULTETA

Edukacijski centar Učiteljskog fakulteta (ECUF) ima za cilj **edukaciju budućih učitelja (nastavnika, profesora)** na Sveučilištu „J.J. Strossmayera“ Osijek u suradnji sa svim drugim fakultetima i sveučilišnim odjelima. Studij se organizira kao redovni za studente sveučilišta koji žele steći nastavničku licencu ili kao dopunski za svršene studente pojedinih fakulteta koji žele steći nastavničku licencu. U prvom slučaju studij se organizira kao dio diplomskog studija, a nositelji su fakulteti i sveučilišni odjeli koji školuju buduće nastavnike pojedinih predmeta kao što su fizika, kemija, matematika, informatika, glazbena i likovna kultura. U drugom slučaju studij se organizira u obliku tečaja u trajanju od jednog semestra ili kao učenje na daljinu uz korištenje interneta.

Edukacijski centar (ECUF) ima za cilj i **pedagošku edukaciju sveučilišnih nastavnika** koji nemaju pedagoško obrazovanje. Radi toga se organizira poseban modul koji trebaju završiti svi asistenti na osječkom Sveučilištu koji u svom diplomskom obrazovanju nisu imali pedagoško obrazovanje. Pri izboru u zvanje docenta jedan od uvjeta treba biti i završeno pedagoško obrazovanje.

MODUL A

Zadaci su ovog modula kod budućih učitelja (nastavnika, profesora):

- ✚ Razviti pedagoški optimizam i povjerenje u ljude
- ✚ Upoznati osnovne etape u ljudskom razvoju te važnost odgoja i obrazovanja kao poticaja i podrške u razvoju svakog pojedinca
- ✚ Osposobiti za odgoj u skladu s ljudskim potrebama i vrijednostima humanog demokratskog pluralnog društva zasnovanog na principima nenasilja i suradnje

- ✚ Upoznati zakonitosti spoznajnog, doživljajnog i psihomotornog procesa i njihovu primjenu u obrazovnom procesu
- ✚ Osposobiti za efikasno izvođenje odgojno-obrazovnog procesa, za primjenu suvremenih oblika i strategija, te za formativnu i sumativnu evaluaciju
- ✚ Senzibilizirati ih za probleme djece s posebnim potrebama i individualizirani pristup u odgoju i obrazovanju
- ✚ Osposobiti ih za suradnju s roditeljima i afirmaciju odgojne funkcije obitelji.

Nastavni plan ovog modula realizira se u dva semestra na diplomskom studiju već prema planu matičnog fakulteta u dogovoru s Edukacijskim centrom (ECUF). Metodika obrazovanja izvodi se u okviru matičnog fakulteta na kojem se školuju predmetni nastavnici, a ukoliko to nije moguće organizira se nastava metodike za srodne predmete. Pedagošku praksu u pravilu realizira matični fakultet, a ako to nije moguće praksu organizira ECUF.

	1. semestar		2. semestar		Sati tjedno	Sati godišnje	ECTS bodovi
	P	S	P	S			
OBVEZNI PREDMETI							
Opća pedagogija	2	2			4	60	8
Povijest pedagoških ideja	1	1			2	30	4
Psihologija odgoja i obrazovanja	1	1			2	30	4
Teorija kurikuluma	1	1			2	30	4
Didaktika			2	2	4	60	8
Metodika odgoja			2	2	4	60	8
Metodika obrazovanja			2	2	4	60	8
Pedagoška praksa						30	4
IZBORNI PREDMETI							
Istraživanja u odgoju i obrazovanju	1	1			2	30	3
Razvojna psihologija	1	1			2	30	3
Odgoj i obrazovanje osoba s posebnim potrebama	1	1			2	30	3
Odgoj i obrazovanje za stvaralaštvo			1	1	2	30	3
Nenasilna komunikacija			1	1	2	30	3
Suvremene strategije odgoja i obrazovanja			1	1	2	30	3

Studenti biraju po dva izborna kolegija u prvom i po dva u drugom semestru tako da ukupan zbroj ECTS bodova bude 60.

Modul B

Ovaj modul može se realizirati kao dopunski studij za sve one koji žele steći nastavničku licencu u obliku dopisno-konzultativnog tečaja uz korištenje interneta, individualno planirane nastave i 18 jednodnevnih seminara. Plan i program je identičan modulu A, ali se razlikuje način realizacije. Modul B može biti prilagođen različitom tempu napredovanja i može se realizirati za godinu dana, a najduže pet godina.

Modul C

Zadaci ovog modula su pedagoško osposobljavanje sveučilišnih nastavnika (asistenata) a posebno se želi postići:

- ✚ Uočavanje teorijske utemeljenosti pedagogije u filozofiji, sociologiji i psihologiji te utjecaj različitih teorijskih orijentacija na pedagogiju
- ✚ Upoznati razvojne karakteristike kasne adolescencije i mogućnosti odgoja i obrazovanja u toj dobi
- ✚ Steći osnovna znanja iz pedagogije i andragogije te ih primijeniti na sveučilišnu nastavu
- ✚ Razlikovati otvoreni i zatvoreni kurikulum i steći osnovna znanja u izradi kurikuluma i primjeni u odgojno-obrazovnom procesu
- ✚ Upoznati osnovne etape odgojno-obrazovnog procesa, oblike i strategije, te uvjete za uspješno izvođenje nastave
- ✚ Razviti pedagoški optimizam te se osposobiti za efikasan pristup učenju i poučavanju, te suradnički odnos sa studentima.

Nastavni plan ovog modula realizira se kao dopisno-konzultativni tečaj uz korištenje interneta, individualno planiranu nastavu i 18 jednodnevnih seminara koji se održavaju jednom tjedno.

OBVEZNI PREDMETI	Ukupno sati
Filozofija odgoja i obrazovanja	30
Psihologija odgoja i obrazovanja	30
Sociologija odgoja i obrazovanja	30
Osnove pedagogije	30
Andragogija	30
Istraživanja u odgoju i obrazovanju	30
Teorija kurikuluma	30
Sveučilišna didaktika	60
Metodika obrazovanja	60
IZBORNI PREDMETI	
Razvojna psihologija	30
Suvremene nastavne strategije	30
Nenasilna komunikacija	30
Poticanje kreativnosti u nastavi	30

Svaki sudionik prema vlastitom interesu bira jedan od ponuđenih izbornih predmeta.

Obvezni programi

Programi pojedinih predmeta na početku realizacije trebaju biti predloženi studentima kako bi mogli dobiti uvid u cjelinu i upoznati se s vlastitim obavezama. Studenti mogu izraziti svoje interese u vezi pojedinih programa koje će voditelji kolegija uvažiti i ugraditi u program.

FILOZOFIJA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Cilj: Upoznati studente s filozofijskim pristupom svijetu, čovjeku i odgoju. Upozoriti na nezaobilazne antropološke i etičke aspekte odgoja. Pružiti uvid u problematiku odgoja i filozofijskog aspekta i time im pripomoći u izgrađivanju cjelovitijega i kritičnijeg odnosa prema vlastitom odgojno-obrazovnom djelovanju.

Sadržaji: Što je filozofija i čemu ona? Srodnost i razlika između filozofije i drugih pristupa svijetu, čovjeku i životu (religija, umjetnost, znanost).

Čovjek kao predmet filozofijskih promišljanja: karakteristična shvaćanja čovjeka, njihov značaj, ograničenost i posljedice. Čovjek i sloboda. Smisao pitanja o čovjeku i slobodi: odgovornost.

Etički problem u povijesti filozofske misli iz aspekta određenog shvaćanja čovjeka i traganja za najvišom vrijednošću; temeljna etička stajališta; problem važenja moralnih vrijednosti i normi; problem vrednovanja ljudskih postupaka: namjera, čin i odnos među njima. Etika i pedagogija.

Filozofijski pristup odgoju: ontološke, gnoseološke i etičke pretpostavke i implikacije odgoja. Filozofijsko-vrijednosni karakter i sadržaj cilja odgoja. Pregled značajnijih odgojnih koncepcija iz aspekta njihova filozofijsko-vrijednosnog utemeljenja. Problem odgoja u suvremenom svijetu.

Obvezna literatura:

Marinković, J. (1981.), Utemeljenost odgoja u filozofiji, Školska knjiga, Zagreb.

Polić, M. (1993.), Filozofija odgoja, "Znamen" i Institut za pedagoška istraživanja, Zagreb.

Polić, M. (1993.), Odgoj i svije(s)t, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb.

Dopunska literatura:

Vuk Pavlović, P. (1998.), Filozofija odgoja

Kalin, B. (1991.), Povijest filozofije, Školska knjiga, Zagreb, Osobito: Uvod, str. 9.-75.

PSIHOLOGIJA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Cilj: Studenti će upoznati glavne pojmove, teorijske modele i metode istraživanja u području učenja i poučavanja. Očekuje se da studenti shvate odnos između procesa poučavanja i ishoda učenja u pojedinim akademskim domenama. Moći će objasniti značenje i posljedice pojedinih pristupa poučavanju, te će moći primijeniti u radu s učenicima postupke za poticanje razvoja strategija i tehnika učenja i vještina poučavanja. Studenti će moći pokazati razumijevanje teorijskih modela u području motivacije i socijalnih procesa u školskom kontekstu. Studenti će moći objasniti odnos između školskog okruženja i procesa učenja i poučavanja, kao i odnos između motivacijskih i socijalno-emocionalnih varijabli i školskog postignuća. Studenti će moći planirati i primjenjivati postupke za utvrđivanje i poticanje motivacije za učenje kao i odgovarajuće postupke za utvrđivanje i unapređenje socijalnih odnosa u razredu i uspostavu razredne discipline.

Sadržaji: Determinante ishoda učenja: osobine učenika i karakteristike obrazovnog konteksta. Primjena teorijskih pristupa procesu učenja u školskom kontekstu. Pristupi poučavanju. Poučavanje vještina učenja. Školsko okruženje i učenje. Primjena teorija motivacije u školskom kontekstu. Strategije za poticanje motivacije u učenju. Interesi i emocije u školskom kontekstu. Razredna klima. Razredna disciplina. Procjenjivanje i mjerenje školskog postignuća učenika.

Obvezna literatura:

Vizek Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović-Štetić, V., Miljković, D. (2003.), Psihologija obrazovanja, Zagreb: IEP.

Dopunska literatura:

Barth, B. M. (2004.), Razumjeti što djeca razumiju. Zagreb: Profil International.

Brdar, I. i Rijavec, M. (1998.), Što učiniti kad dijete dobije lošu ocjenu, Zagreb: IEP.

Gossen, D. C. (1995.), Restitucija - preobrazba školske discipline. Zagreb: Alineja.

Zarevski (ur.) (2000.), Učitelji za učitelje, Zagreb: IEP.

Woolfolk, A. (2005.), Educational psychology, Boston, Allyn i Bacon

SOCIOLOGIJA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Cilj: Upoznati studente s društvenim aspektima odgoja i obrazovanja; Upoznati posebnosti sociološkog pristupa u istraživanju društvene strukture i razvojnih procesa u suvremenom društvu; Osposobiti studente za multidisciplinarni pristup u istraživanjima iz područja njihove posebne struke; Prožeti stručno-profesionalno obrazovanje teorijsko-humanističkim sadržajima.

Sadržaji: Predmetna, metodološka i teorijska utemeljenost sociologije odgoja (odnos opće sociologije i sociologije odgoja; predmet proučavanja, odnos sa srodnim disciplinama; nužnost interdisciplinarnog pristupa u istraživanju odgojnih procesa; sociološke teorije i problem odgoja). Konstitutivni elementi društva i njihov utjecaj na odgojne procese (vrijednosti, norme i socijalizacija; društvene uloge i statusi; devijantnost i društvena kontrola; društvene grupe; društvene organizacije). Društvena stratifikacija i odgojno-obrazovni proces (društveni slojevi i supkulture; društvena pokretljivost; obrazovanje i društvena stratifikacija). Spolna struktura društva i odgoj (društvene razlike i nejednakosti; socijalizacija uloga prema spolu; spol, identitet i društvo). Dobna struktura i položaj mladih u suvremenim društvima (dobne skupine kao društvene kategorije; odnosi među dobnim skupinama; supkulture i kontrakulture mladih; značaj rituala prijelaza). Etnicitet i odgoj (etnička pripadnost i etnički identitet; etničke i rasne razlike u odgojno-obrazovnom procesu: socijalna psihologija predrasuda; ideologija rasizma). Društvene institucije i odgoj (obrazovni sustav, znanost, religija, rad i dokolica, moć i politika). Društvene promjene i mladi (tradicija i modernizacija; vrijednosna usmjerenost mladih u industrijskom i postindustrijskom društvu. Tehnološki razvitak i promjene u odgojno-obrazovnim sustavima; ekološki odgoj).

Obvezna literatura:

Cifrić, I. (1990.), Oglеди iz sociologije obrazovanja. Zagreb: Školske novine.

Lesourne, J.J. (1993.), Obrazovanje i društvo. Zagreb: Educa.

Vujević, M. (1991.), Uvod u sociologiju obrazovanja. Zagreb: Informator.

Dopunska literatura:

Fromm, E. (1979.), Imati ili biti. Zagreb: Naprijed.

Fromm, E. (1989.), Autoritet i porodica. Zagreb: Naprijed.

Fromm, E. (1989.), Zdravo društvo. Zagreb: Naprijed.

Rafajac, B. (1991.), Odgoj kao razvoj autonomne vrijednosne svijesti. Zagreb: HPKZ.

Haralambos, M., Heald, D. (1989.), Uvod u sociologiju. Zagreb: Globus.

OSNOVE PEDAGOGIJE

Cilj: Cjelovit i sistematiziran uvid u pedagoški znanost, njezino utemeljenje i terminologiju; Osposobljavanje studenata za kritičko propitivanje problema suvremene pedagoške teorije i prakse; Osposobljavanje studenata za samostalno koncipiranje manjih istraživanja učinkovitosti prakticiranih

oblika odgajanja; Upoznati smisao, strukturu i proširenu djelatnost škole, te školsku pedagošku dokumentaciju.

Sadržaji: Pedagogija - znanost o odgoju. Predmet pedagogije. Sustav pedagoških disciplina. Relacije pedagogije s drugim znanostima i znanstvenim disciplinama. Interdisciplinarnost u pedagogiji. Pedagoška terminologija. Socijalizacija. Akulturacija. Edukacija. Odgoj i obrazovanje. Odgojno-obrazovni sustav. Opće i stručno obrazovanje. Cjeloživotno obrazovanje. Određenja odgoja. Proces, subjekti i čimbenici odgoja. Odgojni ciljevi. Kulturno-povijesna uvjetovanost odgoja. Odgoj kao manipulacija. Humanistički pristup odgoju. Subjekti odgojnog procesa. Učenik kao subjekt odgoja. Profesionalni odgojitelji i laici. Ličnost učitelja i učiteljski poziv. Kompetencije učitelja. Učiteljev kredibilitet i autentičnost. Metode i sredstva odgoja. Odgojne metode i sredstva poticanja i sprječavanja. Moć i nemoć odgojnih metoda i sredstava. Učenje i poučavanje. Metode i stilovi učenja i poučavanja. Obiteljski odgoj. Institucionalni predškolski odgoj. Odgoj u školi. Povijesni razvoj, struktura i organizacija škole. Teorije škole. Odgoj u domovima. Odgoj u slobodnom vremenu. Odgoj i suvremena informacijsko-komunikacijska tehnologija. Odgojno-socijalni rad. Teško odgojiva djeca. Preventivni rad u odgoju i obrazovanju. Odgojna pomoć: dom, obiteljska skrb, usvajenje.

Obvezna literatura:

Giesecke, H. (1993.), Uvod u pedagogiju. Zagreb: Educa.

Gudjons, H. (1994.), Pedagogija-temeljna znanja. Zagreb: Educa. Poglavlje 8, str. 171.-185.

Mialaret, G. (1989.), Uvod u edukacijske znanosti. Zagreb: Školske novine. Poglavlja 1 i 2, str. 17.-34.

Dopunska literatura:

Bratanić, M. (1990) Mikropedagogija, Interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja, Zagreb, Školska knjiga.

Glasser, W. (1994.), Kvalitetna škola. Zagreb: Educa.

Ogbu, J. G. (1989.), Pedagoška antropologija. Zagreb: Školske novine.

Rosić, V., Zloković, J. (2003.), Modeli suradnje obitelji i škole. Đakovo: Tempo d.o.o.

POVIJEST PEDAGOŠKIH IDEJA

Cilj: Povijest pedagogije treba osigurati studentima poznavanje kontinuiranog razvoja odgoja i pedagoških teorija i njihove moguće utjecaje na suvremenu i futurističku pedagogiju. Povijesni razvoj treba sagledavati kritički i uočiti bitno u utemeljenju i razvoju pedagogije kao znanosti. Studente osposobljavati da uoče početne pedagoške ideje i njihov evolucijski razvoj uvažavajući nove opće prilike. Značajne osobe iz prosvjetnog i pedagoškog djelovanja, vrednovati s obzirom na vrijeme i prostor u kojem su djelovale.

Sadržaji: Odgojna praksa i pedagoška teorija. Iskustveni odgoj. Prve pedagoške ideje. Školstvo i pedagogija kod istočnih naroda.

Pedagoške ideje u djelima antičkih književnika. Školski sustavi u demokratskoj Ateni i aristokratskoj Sparti. Pedagoške ideje u djelima antičkih filozofa.

Počeci osamostaljivanja pedagogije u djelima pedagoga humanista.

Srednjovjekovni školski sustav, skolastika, Značaj crkvenih redova: benediktinaca, dominikanaca, franjevac na području školstva i pedagogije. Pedagozi humanisti.

Predstavnici građanske pedagogije XVII. i XVIII. stoljeća.

Johan Heinrich Pestalozzi, Johann Friedrich Herbart, Friedrich Fröbel, Adolf Diesterweg.

Pedagoške ideje socijalista utopista: Robert Owen, Charles Fourier. Pedagoške ideje: Herberta Spencera, Konstantina Dimitrijevića Ušinskog i Lava Nikolajeviča Tolstoja.

Progresivna pedagogija. Pedagogija pragmatizma. Pedagogija radne škole, Eksperimentalna pedagogija. Ostali pravci u reformiranoj pedagogiji.
Suvremeno stanje u pedagogiji kao odraz povijesnih ideja i iskustava. Perspektiva na području pedagogije.

Obvezna literatura:

Zaninović, M. (1988.), Opća povijest pedagogije. Zagreb: Školska knjiga.

Zaninović, M. (1985.), Pedagoška hrestomatija. Zagreb: Školska knjiga.

Dopunska literatura:

Aristotel (1975.), Politika. Beograd: Izdavački grafički zavod.

Komensky, J. A. (1871.), Didaktika. Zagreb: HPKZ.

Pataki, S. (1938.), Problemi i pravci reformirane pedagogije. Zagreb: Minerva.

Pastuović, N. (1996.), Razvoj pedagogije i obrazovnih znanosti u svijetu. U: Vrgoč, H. (ur.) Pedagogija i hrvatsko školstvo, Zagreb: HPKZ, str. 15.-23.

Pestalozzi, H. (1891.), Lienhard i Gertruda. Zagreb: HPKZ.

Pestalozzi, H. (1946.), Kako Gertruda uči svoju djecu. Beograd: Prosveta.

Platon (1977.), Država. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.

Rousseau, J. J. (1871.-1889.), Emil ili ob uzgoju. Zagreb: HPKZ.

ANDRAGOGIJA

Cilj: Omogućiti studentima stjecanje informacija o učenju i obrazovanju odraslih, novog znanja o praksi obrazovanja odraslih. Uvesti studente u teorijske andragoške osnove učenja i poučavanja te ih uputiti u realizaciju inovacija, osobito na područjima edukacije, realizacije curricula i primjeni modela obrazovanja odraslih

Sadržaji: Permanentno obrazovanje odraslih; funkcije i modaliteti; sudionici u obrazovanju; spoznaje iz različitih zemalja; formalno i neformalno obrazovanje. Predmet andragogije, sustav andragoških disciplina; razvoj andragogije. Odrastao čovjek u obrazovnom procesu; fizičke sposobnosti, kognitivno, psiho-motorno i afektivno područje i odgovarajući andragoški uvjeti. Učenje i društveni okoliš. Struktura i funkcije obrazovne grupe. Djelovanje obrazovne skupine. Formiranje obrazovne skupine i popratni mehanizmi. Voditeljstvo, interakcija i stilovi ponašanja. Organizacija obrazovanja odraslih: vrste obrazovanja, modeli obrazovanja, andragoški ciklus. Trendovi: teorijski koncepti i inoviranje prakse. Razvoj gerontoloških aktivnosti.

Obvezna literatura:

Matijević, M. (2000), Učiti po dogovoru, Birotehnika, Zagreb

Matijević, M., Pongrac, S. i dr. (1985), Suvremeni pristup modelima dopisnog obrazovanja, Birotehnika, Zagreb

Pastuović, N. (1992), Teorija kurikuluma u obrazovanju odraslih, Teleme br. 1, Zagreb

Pastuović, N. (1999.), Edukologija - integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen

Pongrac, S. (1991), Inoviranje obrazovanja odraslih, Andragoški centar, Zagreb

Suchodolski, B. (1988.), Permanentno obrazovanje i stvaralaštvo, Školske novine, Zagreb

TEORIJA KURIKULUMA

Cilj: Na temelju stečenog uvida u teorijsko-metodološke pristupe izradi, razvoju i istraživanju kurikulumu student treba biti osposobljen za samostalna istraživanja, analizu i kritička promišljanja kurikulumu te za implementiranje kurikulumu u odgojno-obrazovnoj ustanovi.

Sadržaji: Vodeći teorijsko-metodološki pristupi razvoju kurikulumu (pojmovno-konceptualna određenja, kurikulumske koncepcije, načini legitimiranja i tipovi kurikulumu. Socijalno-političko, ekonomsko, kulturno i pravno utemeljenje i legitimiranje kurikulumu. Permanentno inoviranje odnosno razvijanje kurikulumu kao odgovor na nove tendencije u svijetu rada i kulturi (komparativna analiza na globalnoj vs. nacionalnoj razini). Metodologija planiranja i oblikovanja kurikulumu (teorija ciljeva, modeli formuliranja, modeli legitimiranja ciljeva učenja, kriteriji izbora sadržaja i metodologija didaktičkog oblikovanja sadržaja, planiranje provedbe, kriteriji i načini evaluacije odgojno-obrazovnih učinaka). Istraživačke teme: Metodologija istraživanja prikrivenog kurikulumu: Analiza kurikulumu izabranih nastavnih ili odgojnih područja; Problematika odnosa: didaktike i kurikulumske teorije; Modeli legitimiranja otvorenog kurikulumu.

Obvezna literatura:

Didaktičke teorije (1992.) (ured. Gudjons et.al.), Zagreb: Educa.

Marsch, J.C. (1994.), Kurikulum: Temeljni pojmovi. Zagreb: Educa.

Dopunska literatura:

Moon, B.(2001.), A Guide to the national Curriculum. Oxford: New York:Oxford University Press.

Ornstein, A.C.& Hunkins, F.P. (1998.), Curriculum:Fundations, Principies, and Issues. Boston:

Allan&Bacon piblishers

DIDAKTIKA

Cilj: Osposobljenost za razumijevanje zakonitosti odgojno-obrazovnog procesa, te za uspješno izvođenje odgojno-obrazovnog procesa.

Sadržaji: Didaktika kao grana pedagogije. Odnos pedagogije, didaktike i metodike. Odnos filozofije, društvenih znanosti i znanosti o čovjeku prema pedagogiji, teorijske orijentacije u didaktici. Društveni i individualni aspekt cilja i zadataka. Izbor sadržaja i aktivnosti. Dinamika odgojno-obrazovnog procesa: Ispitivanje interesa i potreba, programiranje, planiranje, pripremanje. Organizacija – makro i mikro artikulacija. Izvođenje odgojnog - obrazovnog procesa. Načela za organizaciju i izvođenje. Sumativna i formativna evaluacija. Praćenje, ocjenjivanje i vođenje studenata. Socijalni oblici i strategije: Socijalni oblici za nastavnike (individualni, tandemski, timski). Socijalni oblici za studente (radionica, grupni, individualni). Strategije odgoja (egzistencije, socijalizacije, individuacije). Strategije obrazovanja (učenja, doživljaja, vježbanja i stvaranja). Uvjeti odgojno-obrazovnog procesa: Prirodna i društvena sredina, izleti i ekskurzije, okolina škole, prostori u školi, učionica. Vizualni mediji, auditivni, audio-vizualni, tekstualni, računala. Autoritarna, demokratska, nasilna i nenasilna komunikacija. Socijalna klima, emocionalna klima. Odnos teorije i prakse.

Obavezna literatura:

Bognar,L./Matijević,M. (2005.) Didaktika, Školska knjiga, Zagreb

Jelavić,F. (1995.) Didaktičke osnove nastave, Naklada Slap, Jastrebarsko

Dopunska literatura:

Peko,A./Pintarić,A. (1999.) Uvod u didaktiku hrvatskog jezika, Pedagoški fakultet, Osijek

Desforjes,C. (2001.) Uspješno učenje i poučavanje: psihologijski pristupi, Educa, Zagreb

Kiper,H./Mischke,W. (2008.) Uvod u opću didaktiku, EDUCA, Zagreb

METODIKA ODGOJA

Cilj: Upoznati različite teorijske orijentacije u poimanju odgoja. Pojam odgoja. Razviti odgojni optimizam, te ovladati osnovnim odgojnim strategijama, metodama i postupcima

Sadržaji: Teorijska polazišta: Upoznavanje studenata sa zadacima i sadržajima kolegija, dogovor o načinu realizacije programa, te o interesima studenata. Različito shvaćanje čovjeka i društva i utjecaj na poimanje odgoja. Proces individuacije i socijalizacije: Etape u razvoju ličnosti. Razvoj dječje moralnosti. Razvoj društvenosti. Teorije odgoja: Bihevioristička, psihoanalitička i humanistička teorija odgoja. Individualni i društveni aspekt cilja odgoja. Program odgoja. Planiranje odgoja. Aspekti odgoja: Egzistencijalni odgoj (zdravstveni, tjelesni, radni, samozaštitni), socijalni odgoj (nenasilna komunikacija, rješavanje sukoba, moralni odgoj, spolni odgoj, odgoj za ljudska prava), humanistički odgoj (odgoj pozitivne slike o sebi, samoaktualizacija, posttraumatski stres, žalovanje). Faktori odgoja: Obiteljska zajednica, dječje grupe, učenička zajednica, učitelj/učiteljica. Strategije odgoja: Strategija egzistencije, strategija socijalizacije, strategija individualizacije. Praćenje i vrednovanje u odgoju: Evaluacija odgojnog procesa, evaluacija odgojnih postignuća, vođenje djece.

Obavezna literatura:

Bognar, L. (2002), Metodika odgoja, Pedagoški fakultet, Osijek

Čudina-Obradović, M./Težak, D. (1995), Mirotvorni razred, Priručnik za učitelje o mirovnom odgoju, Znamen, Zagreb

Mougniotte, A. (1995), Odgajati za demokraciju, EDUCA, Zagreb

Dopunska literatura:

Barath, A./Matul, D./Sabljak, L. (1994), Korak po korak do oporavka, Gradska knjižnica Zagreb, Zagreb

Flannery, R. B. (1998), Posttraumatski stresni poremećaj, Vodič za žrtve: liječenje i oporavak, Izvori, Osijek

Good, E. P. (1993), Kako pomoći klincima da si sami pomognu, Alinea, Zagreb

Izborni programi

ISTRAŽIVANJA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Cilj: Razumijevanje kvantitativnih i kvalitativnih pristupa istraživanju pedagoških pojava. Znanja i umijeća za samostalno provođenje jednostavnih istraživanja u školskoj praksi. Znanja i sposobnosti uporabe formalnih i neformalnih postupaka prikupljanja podataka. Temeljna metodologijska osposobljenost za analizu, interpretaciju i prezentaciju rezultata istraživanja. Etičnost u provođenju i korištenju podataka istraživanja.

Sredstva: Metodologija pedagoških istraživanja u sustavu pedagoških disciplina, u sustavu izobrazbe nastavnika i u njegovoj profesionalnoj djelatnosti. Kvalitativni i kvantitativni pristup istraživanju. Vrste istraživanja: Temeljna, primijenjena, razvojna, akcijska; deskriptivna, kauzalna; transverzalna, longitudinalna; empirijska eksperimentalna, empirijska neeksperimentalna istraživanja. Etape istraživanja. Projekt istraživanja. Postupci i instrumenti prikupljanja podataka: vrste, karakteristike, primjena. Eksperimentalna, kvazi-eksperimentalna, ex-post-facto i akcijska istraživanja. Etnografski postupci. Studija slučaja. Kvalitativna i kvantitativna analiza podataka. Interpretacija rezultata. Pogreške u interpretaciji. Znanstvene teorije, znanstvene zakonitosti. Izvješće o istraživanju: vrste izvješća, izrada izvješća, objavljivanje. Primjena rezultata istraživanja.

Obvezna literatura:

Babić, N. (1996), Kvalitativna istraživanja odgoja i obrazovanja, U: H. Vrgoč (Ur.), Pedagogija i

hrvatsko školstvo (str.118-123). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.

Halmi, A. (2001). Specifičnosti metodologije pedagoškog istraživanja. *Napredak*, 142, 2, 168-178.

Mužić, V. (2004.): Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja (2. prošireno izdanje). Zagreb: Educa.

Halmi, A. (2005). Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Sekulić-Majurec, A. (1994), Akcijska istraživanja u praksi školskih pedagoga, u: H. Vrgoč (Ur), Iz prakse pedagoga osnovne škole: Akcijska istraživanja, programiranje i planiranje rada (9-16). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor. Zagreb

Dopunska literatura:

Cohen, L., Manion, L. (1997). *Research methods in education*. 4. London, New York: Routledge.

Matijević, M., Mužić, V. i Jokić, M. (2003) *Istraživati i objaviti - elementi metodološke pismenosti u pedagogiji*. Zagreb: HPKZ.

Petz, B. (2004). *Osnove statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Vujević, M. (2002) *Uvođenje u znanstveni rad (6. dopunjeno izdanje)*. Zagreb: Školska knjiga.

RAZVOJNA PSIHOLOGIJA

Cilj: Usvajanje znanja o predmetu, znanstvenoj utemeljenosti i metodama razvojne psihologije. Usvajanje znanja o principima, zakonitostima i karakteristikama psihofizičkog razvoja čovjeka u svim razdobljima životnog ciklusa s posebnim naglaskom na period od rođenja do završetka adolescencije.

Sadržaji: Znanost o psihičkom razvoju čovjeka. Problemi razvojne psihologije: normativni nasuprot idiografskom razvoju, kontinuitet nasuprot diskontinuitetu, priroda nasuprot odgoju. Metode istraživanja, vrste istraživanja . Biološki kontekst razvoja. Interakcija i komunikacija kao konstruktivni činitelji razvoja.

Socijalizacija. Dijete i kultura. Individualne razlike u tempu i dometu razvoja. Razvojne teorije. Tjelesni, motorički, perceptivni, kognitivni, govorni, moralni, emocionalni i socijalni razvoj. Pojedinaac kao cjelina psihičkih procesa. Temelji razvojne psihopatologije.

Obvezna literatura:

Berk, L. (2005), *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A., (2000), *Dječja psihologija: moderna znanost*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Dopunska literatura.

Davison, G.C i Neale J. M. (1999,. *Emocionalni poremećaji i poremećaji ponašanja u djetinjstvu i adolescenciji*. U: *Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja* . Jastrebarsko: Naklada Slap.

Lacković-Grgin, K. (1994), *Samopoimanje mladih*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

SUVREMENE NASTAVNE STRATEGIJE

Cilj: Osposobiti studente da znaju rješavati probleme kritički i ispitivati situaciju, sučeljavati alternativna mišljenja i donositi promišljene i utemeljene odluke te da i sami njeguju i potiču sposobnost kritičkoga mišljenja u svojih učenika.

Sadržaji: Okvirni sustav u oglednom predavanju. Analiza postupka. Planiranje implementacije. Kritičko mišljenje: poučavanje za mišljenje, što je kritičko mišljenje. Odgovornost za kritičko mišljenje. Nastavnička pitanja. Strategije okvirnoga sustava: Predviđanje na temelju pojmova, Tabela

predviđanja, Suradnička diskusija, Diskusije, KWL tablice, Mreža diskusija, Tablica zapleta, Grozdovi. Suradničko učenje. Planiranje i vrednovanje u duhu suvremenih nastavnih strategija.

Obvezna literatura:

Peko, A., Borić, E., Vujnović, M. (2002.), Učiti o prirodi iz prirode, Prema kvalitetnoj školi, u: H. Ivon Majumi, Split.

Peko, A., Pintarić, A. (1999.), Uvod u didaktiku hrvatskoga jezika, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku. Osijek: Pedagoški fakultet.

Dopunska literatura:

Steele, J. L., Meredith, K. S., Temple, C. (1998.), Okvirni sustav kritičkog mišljenja u cjelini nastavnog programa. Vodič kroz projekt I. Zagreb: Institut otvoreno društvo Hrvatske.

Steele, J. L., Meredith, K. S., Temple, C. (1998.), Metode za promicanje kritičkog mišljenja. Vodič kroz Projekt II. Zagreb: Institut otvoreno društvo Hrvatske.

Steele, J. L., Meredith, K. S., Temple, C. (1998.), Čitanje, pisanje i diskusija u svakom predmetu. Vodič kroz projekt III. Zagreb: Institut otvoreno društvo Hrvatske.

Steele, J. L., Meredith, K. S., Temple, C. (1998.), Nove strategije za promicanje kritičkog mišljenja, Vodič kroz projekt IV. Zagreb: Institut otvoreno društvo Hrvatske.

Steele, J. L., Meredith, K. S., Temple, C. (1998.), Suradničko učenje. Vodič kroz projekt V. Zagreb: Institut otvoreno društvo Hrvatske.

Temple, C., Steele, J. L., Meredith, S. K. (1998.), Planiranje nastavnog sata i ocjene, Vodič kroz projekt VI. Zagreb: Institut otvoreno društvo Hrvatske.

Terhart, E. (2001.), Metode poučavanja i učenja. Zagreb: Educa.

ODGOJ I OBRAZOVANJE ZA STVARALAŠTVO

Cilji: Poticanje kreativnosti studenata – budućih nastavnika. Razumijevanje značaja kreativnosti i stvaralaštva u postindustrijskom društvu. Naučiti organizirati aktivnosti za poticanje kreativnosti učenika. Naučiti organizirati aktivnosti za poticanje kreativnosti učitelja.

Sadržaji: *Temeljni pojmovi:* Kreativnost, stvaralaštvo, inovativnost, autonomija, divergentno mišljenje, fluentnost, originalnost, fleksibilnost, elaborativnost, odgoj, reflektivni praktičar, akcijsko učenje. *Društveni i individualni aspekt kreativnosti i stvaralaštva:* Kulturne i povijesne razlike u odnosu prema kreativnosti i stvaralaštvu. Kreativnost i stvaralaštvo u modernom i postmodernom društvu. Značajke i značaj kreativnih pojedinaca. *Filozofska polazišta odgoja za stvaralaštvo:* Odgoj i sloboda. Odgoj i stvaralaštvo. Stvaralaštvo i znanje. *Teorije kreativnosti:* Kreativnost u okviru različitih teorija. Definicije kreativnost. Stvaralački proces (priprema, inkubacija, iluminacija i verifikacija). Odnos inteligencije i kreativnosti. Motivacija i kreativnost. Kreativnost i ocjenjivanje. *Prepoznavanje i testiranje kreativnosti:* Procjena kreativnosti procesa. Procjena kreativnosti osobe. Procjena kreativnosti uratka. Procjena kreativnosti ponašanja. *Poticanje kreativnosti učenika:* Specifičnosti kreativnosti djece – imaginacija i mašta. Što doprinosi, a što onemogućuje kreativnost učenika? Tehnike za poticanje kreativnosti učenika (oluja ideja, umne karte, šest šešira, provokacija i sl.) Kreativnost i humor. Organizacija nastave koja potiče stvaralaštvo učenika. Osmišljavanje novih tehnika za poticanje kreativnosti. Priprema i vođenje aktivnosti čija je svrha poticanje kreativnosti. *Poticanje kreativnosti studenata:* Specifičnosti kreativnosti odraslih – ekspertnost, inovativnost. Kako spriječiti ili potaknuti kreativnost studenata? Prepoznavanje i poticanje kreativnosti u nastavi. *Evaluacija kreativnosti:* Evaluacija kreativnosti sustavnim promatranjem. Evaluacija kreativnosti korištenjem testova i upitnika. Evaluacija kreativnosti na temelju uradaka. Samoevaluacija.

Obvezna literatura:

Bognar, B. (2004) Poticanje kreativnosti u školskim uvjetima. Napredak : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu, 2(14), 69-77.

Bognar, L./ Bognar, B. (2007) Kreativnost učitelja kao značajna kompetencija nastavničke profesije u Babić, Nada, Kompetencije i kompetentnost učitelja: zbornik radova. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku, Kherson State University, Kherson Ukraine.

Cvetković-Lay, Jasna i Vid Pečjak (2004) Možeš i drukčije : priručnik s vježbama za poticanje kreativnog mišljenja. Zagreb : Alinea : Centar za poticanje darovitosti djeteta "Bistrić".

Polić, Milan (2001) Odgoj i stvaralaštvo. Metodčki ogledi : časopis za filozofiju odgoja. 2(16) ; str. 9-17.

Srića, Velimir (1994). Upravljanje kreativnošću. Zagreb : Školska knjiga.

Dopunska literatura

Bognar, Branko (2001) Pedagogija: znanost i stvaralaštvo. Metodčki ogledi : časopis za filozofiju odgoja, 2(14), 69-77.

Dryden, Gordon i Vos, Jeannette. (2001) Revolucija u učenju: kako promijeniti načina na koji svijet uči. Zagreb: Educa.

Starko, A. J. (2005). Creativity in the Classroom: Schools of Curious Delight (3rd ed.). Mahwah, New York: Lawrence Erlbaum Associates.

Isenberg, J. P./Jalongo, M. R. (1997) Creative expression and play in early childhood. New Jersey: Prentice-Hall.

Treffinger, D.J.(i sur.) (2002) Assessing Creativity: A Guide for Educators. Sarasota/Florida: Center for Creative Learning.

ODGOJ I OBRAZOVANJE OSOBA S POSEBNIM POTREBAMA

Cilj: U okviru ovoga kolegija studenti se upoznaju na informativnoj razini s različitim specifičnostima u razvoju pojedinaca i odgojno-obrazovnim potrebama koje iz tih specifičnosti proizlaze. Nadalje upoznaju se sa suvremenim pristupom i modelima rada s osobama s posebnim potrebama, te osposobljavaju za prepoznavanje problema takvih osoba u redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama i za aktivno sudjelovanje u njihovu rješavanju.

Sadržaji: Osnovne teorijske i praktične odrednice pedagogije osoba s posebnim potrebama. Struktura populacije osoba s posebnim potrebama, osnovna obilježja tih osoba relevantnih za odgoj i obrazovanje. Terminologija. Identifikacija, klasifikacija i dijagnosticiranje osoba s posebnim potrebama. Modeli odgoja i obrazovanja osoba s posebnim potrebama. Principi i metode rada s osobama s posebnim potrebama. Uloga nastavnika u organizaciji i realizaciji procesa identifikacije i dijagnosticiranja osoba s posebnim potrebama. Studenti obrađuju odabrane teme iz literature i analiziraju problem osoba s posebnim potrebama uočene neposrednim promatranjem. Prilikom obrade pojedinih tema predviđa se obilazak i hospitacije studenata u redovnim i specijaliziranim odgojno-obrazovnim ustanovama gdje se nalaze osobe s posebnim potrebama.

Literatura:

Biondić, I. (1993), Integrativna pedagogija, Školske novine, Zagreb

Dulčić, A., Kondić, Lj. (2002), Djeca oštećena sluha, Alinea, Zagreb

Ribić, R. (1991), Psihofizičke razvojne teškoće, Forum, Zadar

Sekulić-Majurec, A., Cvetković-Lay, J. (1998), Darovito je, što ću s njim? Alinea, Zagreb

Stančić, V. (1985), Djeca s teškoćama u razvoju u redovnoj školi. Savez slijepih Hrvatske, Zagreb

Zovko, G. (1993), Odgoj izuzetne djece. Hrvatska akademija odgojnih znanosti Zagreb

Winkel, R. (1996), Djeca koju je teško odgajati, Educa, Zagreb

NENASILNA KOMUNIKACIJA

Cilj programa je osposobljavanje budućih učitelja za rad u postranoj situaciji, kada su i oni sami nositelji postraumatskog stresa, kako bi se uspješnije nosili s vlastitim emocijama i stavovima, te postupno osposobljavali za rad s učenicima i roditeljima koji imaju iste ili slične probleme. Cilj programa je i osposobljavanje budućih učitelja za vođenje mirovnih edukacija putem radionica.

Sadržaji: *Rad na sebi:* To sam ja, ja i moja obitelj, ljudi koji mi puno znače, moje traumatsko iskustvo, svi moji uspjesi, planiranje budućnosti. *Ruka pomirenja:* Most do drugih ljudi (komunikacija, afirmacija, kooperacija), stereotipije i predrasude, prijatelj-neprijatelj, praštanje, pomirenje. *Govor nenasilja:* Ja-poruke, govor prihvaćanja, asertivnost, nenasilni Ja-govor (zapažanje, osjećanja, potrebe, želje), Ti-govor (dijagnoza, poricanje odgovornosti, zahtjevi). *Aktivno slušanje:* Ometači aktivnog slušanja, aktivno i pasivno slušanje, pokret i mimika, reinterpetacija, otvorena pitanja, empatija, pretvaranje nasilnog u nenasilni govor. *Sukob ili suradnja:* Anatomija sukoba, moj sukob, sukob koji sam uspješno riješio, društveni sukobi, suradnja u sukobu. *Nasilje i nenasilje:* Obiteljsko nasilje, nasilje u društvu, nasilje u prirodi, snaga nenasilja, nenasilje u društvu i prirodi. *Produktivan pristup sukobu:* Strategije pregovaranja, metode nenasilnog rješavanja sukoba bez posrednika, proces posredovanja, uloga posrednika (medijatora). *Izgradnja i održavanje mira:* Rat i mir, vrste ratova, ratna stradanja, mogućnosti prevencije ratnih sukoba, pravedni mir, ljudska prava, povijest mira, heroji mira. *Mir s prirodom:* Zaštita okoliša, onečišćenje vode zraka i tla, zdrava prehrana, prevencija ovisnosti (pušenje, alkohol, droga), ljudska seksualnost, AIDS bolest današnjice, moj mali korak k prirodi. *Nenasilje u odgoju i obrazovanju:* Učenički interesi i potrebe, program orijentiran na učenika, sedam inteligencija (lingvistička, logičko matematička, prostorna, kinestetička, glazbena, interpersonalan, intrapersonalna), cjelovito učenje, kreativno učenje, interaktivno učenje, evaluacija u školi uspjeha za sve.

Obvezna literatura:

Bognar, L., Uzelac, M., Bagić, A. (1994.), Budimo prijatelji. Zagreb: Slon.
Čudina-Obradović, M., Težak, D. (1995.), Mirotvorni razred. Zagreb: Znamen.
Ništ, M., Bognar, L., Tonković, Lj. (2004.), Miroljupci. Osijek: Centar za mir.

Dopunska literatura:

Gordon, T. (1991.), Družinski pogovori. Ljubljana: Svetovalni center.
Masheder, M. (1995.), Suradujmo. Osijek: Djelatnosti i zamisli o miroljubivom rješavanju sukoba namijenjene roditeljima i učiteljima djece mlađe dobi.

Organizacija i izvođenje

Edukacija budućih učitelja, nastavnika, profesora i sveučilišnih nastavnika (asistenata) treba biti ogledni primjer polaznicima kako se izvodi suvremena nastava primjerena interesima i potrebama sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Da bi to bilo moguće grupe ne mogu imati više od 35 polaznika, a koristit će se radionice, izlaganja, grupni oblik, individualno planirana nastava, te poticati kreativnost polaznika. U posebno opremljenom učioničkom prostoru primjerenom za suradničko i iskustveno učenje polaznicima treba biti na raspolaganju sva suvremena oprema koja se koristi u nastavi. Pored učioničke koristit će se i izvan-učionička nastava, te posjete institucijama odgoja i obrazovanja, susreti s praktičarima inovatorima, ali realizirat će se i pojedini projekti u nastavnoj praksi što je predviđeno programima pojedinih predmeta.

Ukoliko se realizira obrazovanje na daljinu uz korištenje interneta neće biti zanemaren osobni kontakt, ali će on biti obogaćen intenzivnijim radom između pojedinih susreta. Pri tome će se koristiti model zajednice učenja koji maksimalno angažira kreativnost polaznika i afirmira njihova individualna postignuća, ali razvija i suradničke sposobnosti. Jednodnevni seminari bit će u pravilu subotom i bit će posvećeni nositeljima dvaju predmeta tako da će iz svakog predmeta polaznici imati po dva susreta s nositeljima kolegija, a kod predmeta s većim brojem sati po četiri takva susreta. Bit će uređena i posebna internet stranica koja će omogućiti realizaciju ovog oblika edukacije.

Program će se realizirati nastavom po epohama što znači da će studenti sukcesivno realizirati pojedine predmete onako kako su navedeni u planu. Realizacija pojedinog predmeta počinje susretom s nositeljem kolegija, nastavlja se samostalnim ili grupnim radom sudionika i komunikacijom preko interneta i završava susretom s voditeljem i evaluacijom.

Evaluacija

Evaluacija će imati nekoliko svojih aspekata. Formativna evaluacija vršit će se tako da sudionici imaju mogućnost stalno utjecati i na koncepciju programa i na način njegove realizacije. Voditelji pojedinih predmeta će sustavno pratiti i vrednovati rad svakog sudionika kako bi poticali sustavno, a ne kampanjsko učenje. Vrednuje se ukupna aktivnost svakog sudionika, eseji, seminarski radovi, postignuće grupe u kojoj sudjeluje, mala istraživanja, projekti, rezultati na ispitima znanja. Završni ispit iz svakog predmeta je prezentacija projekta ili nekog drugog uratka, zaključivanje ocjena, te ako kandidat želi promijeniti ocjenu usmeni ispit.

Realizatori programa

Za realizaciju ovog programa potrebno je 5 profesora i 5 asistenata koji bi vodili realizaciju ovog programa. Za neke predmete bit će potrebno angažirati i vanjske suradnike. Za realizaciju programa dopisno-konzultativnim putem treba osigurati stručnu informatičku podršku. Učiteljski fakultet sada nema slobodnih nastavnika za realizaciju ovog programa pa realizacija ovog programa treba biti postupni proces.

